

Pompeu Crehuet

Claror
de posta

Quadro dramàtic

Bonavía i Durán. - Impressors

Carrer Baqueria, 20. - Barcelona

17

CLAROR DE POSTA

Ningú podrà traduir ni representar aquesta obra sens permís de la Societat d'Autors Espanyols, que és la única encarregada d'administrar-la, i amb ella deurán entendres tots els teatres i societats particulars.

Queden reservats tots els drets.

Es propietat de l'autor.

POMPEU CREHUET

Claror de posta

QUADRO DRAMÀTIC

SEGONA EDICIÓ

BARCELONA

CASA EDITORIAL DE TEATRE

BONAVIA I DURAN • Impressors • BOQUERIA, 20

1915

Aquesta obra va representar-se per primera vegada en el teatre Català (Romea), la nit del 31 de Mars de 1905, baix el següent repartiment:

RAMÓN, senyor Rojas; MADRONA, senyora Llorente; MARÍA, N. N.; ENRIC, senyor Barbosa; LLUIS, senyor Codina; LA SORDA, senyora Morera; LA CARMETA DE CA'N ROCA, senyora Jarque; PONA, senyora Baró; EL VELL MATÍES, senyor Daroqui; JOAN, senyor Vinyas; RAFEL, senyor Domènech; ANTÒN, senyor Ros; QUIMET, nen García.

Director artistic: D. Miquel Rojas

Dreta i esquerra, les de l'actor

PERSONATGES

EN RAMÓN: Cinquanta sis anys. Sense parar-se gaire en les coses i amb plena inconsciència, ell ha originat, potser, el drama que esclata. Quan la Madrona plora desconsolada, ell quasi ni's neguiteja. El que passa'l deixa aclaparat i no pot explicar-s'ho; però davant dels fets dolorosos que veu amb els seus mateixos ulls i tant endintre'l fereixen, present quelcom boirosament i prova de comprendre. Després, quan en Lluís parla i veu l'Enric vensut, en Ramón esdevé clarivident i plora penedit. Es l'espòs de:

LA MADRONA: Cinquanta anys. Dona de molt bon cor; mare amantíssima. Avesada a veure les coses tal com en Ramón les veu, ella va contribuir, amb la seva passivitat, al matrimoni de la Maria amb l'Enric. Però, aixís com en Ramón sempre visqué confiat, ella desseguida va adonar-se que havien mort la vida d'amor en la seva filla. Va tremolar d'esglai i tremolant vivia... La tardança de la Maria la té plena de neguit i d'esgarrifançes inconfesades. En Ramón i la Madrona son els pares de:

LA MARIA: Vint anys. Esposa de:

L'ENRIC: Home d'uns trenta cinc anys. Tots els seus gestos, lluny de tota delicadesa, revelen l'home de baixos instints i de complicades intencions. Es difícil endevinar el que pensa; parla calculadorament i quan vol ferir troba sempre la paraula verinosa. Se'l veu fonament amargat per quelcom que és fa difícil d'entendre, però que, en el fons, és la causa de tots els seus actes d'are.

EN LLUIS: Jove d'uns vintidós anys, d'aspecte simpàtic i potser una mica encogit. Ha sofert molt i ha callat sempre perquè ha estimat de debò. Are no pot més i tota la seva passió i totes les seves rencúnies, esclaten tempestuosament.

LA SORDA: Es una vella pobre que no hi sent gens, i que's passa'ls dies a l'Esglesia. Ve de rosari, i dú penjada del braç una cadira petita que no abandona mai i que li serveix per a séure sem-

pre que li vé a tom. Porta uns grans rosaris negres, parla a sotrats i's migra per saber sempre coses noves. Xafardera com és, ningú l'escolta i tothom se la treu del devant. Ella's resigna de mal grat i murmurant incongruències s'asséu vora el braser i comença a passar el rosari. Acaba oblidant-se de tot i li vé la sensació de que's troba a l'Esglesia.

LA CARMETA DE CA'N ROCA: Es l'amiga íntima de la Maria i un esperit un xic semblant al d'ella. Es tan feble, que potser fora capassa d'imitar la Maria, si en el seu viure hi hagessin les mateixes tragedies. Es veu que tothom del poble l'estima molt pe'l seu caràcter dolç i resignat.

LA PONA: Quaranta anys. Es una veina bon xic curiosa però també forsa ben intencionada.

EL VELL MATÍES: Té una bona paraula per tothom i guarda totes les seves mossegades per la Sorda.

EN JOAN, EN RAFEL i L'ANTÒN. — Son tres joves que no passen dels vinticinco anys. Vesteixen de les festes, ben pentinats, amb botes lluentes i mocador de seda vermella. Son tres bons amics d'en Lluís i la Maria, i s'emocionen intensamenta amb el que passa. Nobles i primitius, cada ú dintre del séu caràcter,—que amb prou feines té temps d'esboçar-se,—revela l'esglai del drama i la temensa supersticiosa que un dia o altre ells hagin de pasar-ne de semblants.

EN QUIMET: Nen de pocs anys, veí de la Sorda.

Homes i dones del poble. Vesteixen de les festes, d'un tò fosc, i representen tots els estaments socials.

Les primeres escenes, fins a l'entrada dels que duen la Maria, han de representar-se amb fort regust d'intimitat. Després, quan el poble invadeix la casa, les tristeses es fan de tothom, i cada ú les sent segons el seu temperament. En les escenes finals, d'exaltació dolorosa, que imposen a tothom, ningú gosa intervenir-hi.

L'acció a Vilassana, poble que se suposa aprop de Barcelona.

ESCENA

Menjador menestral decorat amb molta sencillesa. A l'esquerra, l'escala que va fins a les habitacions del primer pis. A la dreta, porta que comunica amb la cuina. Una taula llarga que'l mateix serveix pe'ls dinars de festa major que pe'ls tranquils àpats de família.

Una porta al fons que dona a l'entrada. L'entrada reb la llum del carrer, on comunica per medi d'unes vidrieres. Es una casa vella, però tota vestida de nou, amb embàns emblanquinats i recons aprofitats. En la reforma hi ha presidit forsa mal gust, però gens de mesquinesa.

Un braser encès, amb cadires a l'entorn. Un rellotge de paret, de caixa. Som a tres quarts de vuit del vespre d'un diumenge, a l'hivern.

(En RAMÓN i la MADRONA seuen a la vora del braser. Ella està tota capficada.)

RAMÓN. Còm està 'l sopar?

MADRONA. Mira't: acabant-se de coure. Si vols venir a donar-m'hi un cop de mà, anirèm més depressa.

RAMÓN. Quines sortides!

MADRONA. Doncs què vols que't digui?

RAMÓN. Es que tinc gana avui; vat-ho-aquí!

MADRONA. Ditxós de tú...

(Pausa.)

RAMÓN. Fa fret!.. *(Fregant-se les mans exageradament. Ella no contesta.)* A on és la noia? *(Ella no l'ha sentit.)* Sents que't dic?

MADRONA. *(Esclatant en sanglots ofegats, i portant-se les mans a la cara:)* Pobres de nosaltres!

RAMÓN. *(Alsant-se indignat.)* I are! Què'ns tornèm bojos avui, en aquesta casa?

MADRONA. Filla meva!

RAMÓN. Just! Abona-la després del que ha passat! Tú l'has perduda a la Maria, amb les teves contem-

placions! (*Pausa.*) Vaja, prou! Que tot avui veig i sento coses estranyes i'm rodaria'l cap! No us entenc ni us vull entendre!

MADRONA. (*Calmant-se.*) Tú rai, que no te'n sents del mal dels altres!

RAMÓN. I doncs, què hauria de fer? Deixar-me portar per les vostres cabories i perdre'l seny per coses que no valen la pena? Fuig d'aquí, dòna.

MADRONA. (*En un esclat de sentiment.*) Li ha pegat! Li han pegat a la filla de les meves entranyes!

RAMÓN. (*Se la mira extranyat, roda'l cap com compadint-la, i després, somrient, murmura.*) Senyal que s'ho devia merèixer...

MADRONA. (*Sentint-se ferida i amb molta severitat.*) Ramón! Tú no l'estimes! Tú no l'has estimada mai la Maria!

RAMÓN. Tant com tú l'estimo, sabs? Però la passió no em priva de veure les coses i... vaja, que trobo que no's porta tant bé com deuria... L'Enric.

MADRONA. No l'anomenis! Es un mal home!

RAMÓN. (*Reconvenint-la.*) Es el marit de la nostra filla!

MADRONA. Per desgracia de tots!

RAMÓN. Madrona! (*Amb crit de reny. Pausa.*) Veus a on et duen les teves exageracions? Ja volia dir jo que no sortissis amb alguna de les teves... L'Enric! Tot el teu desconsol vé d'això; de la rancúnia que li portes. Mai l'has pogut veure!

MADRONA. Ell ha allunyat la pau d'aquesta casa!

RAMÓN. (*Després d'un moment d'indecissió.*) Prou! Ja he dit que prou! Estàs exaltada i no sabs el que t'empatolles.

MADRONA. Si que ho sé el que'm dic! El que hi ha, és que no vols que t'ho retreguin això, perque t'escou la ferida.

RAMÓN. Parla clar, dòna, parla clar! Es dir que jo'n tinc la culpa del que ha passat avui?

MADRONA. Sí; de tot el que passa d'ensà que'ns hem ficat aquest home a casa!

RAMÓN. Aixís m'agrades! Que no amaguis les intencions amb mitjes paraules. Are si que'm sembla que'ns entendrem aviat.

MADRONA. Digues que no tinc raó!

RAMÓN. I sí que'n rens, dòna! I de bon grat que té la dono! Qué, perque ho sàpigues, no me'n he pene-dit mai d'haver casat la Maria amb l'Enric.

MADRONA. Ells no s'estimen.

RAMÓN. Ja hi som! Les dònesho tot vos ho expliquèu amb els mateixos romansos de l'estimació!

MADRONA. I tú no hi has cregut mai; vet-aquí el que ens separa.

RAMÓN. Estimar!.. I què vol dir per tú?

MADRONA. Portar-se voluntat. I ells no se'n duen! (*Amb convenciment.*)

RAMÓN. Doncs han de dur-se'n, i de la bona! Que per això varen casar-se!

MADRONA. Però varen casar-se quasi sense coneixe's.

RAMÓN. I què vol dir? L'estimació vé després.

MADRONA. Quan no vé l'odi! (*Pausa.*) I l'Enric l'aborreix a la Maria!

RAMÓN. (*Sorrut i reflexiu.*) Ella s'ho ha buscat, si de cas.

MADRONA. No, Ramón! Tú no ho pots creure això!

RAMÓN. L'Enric...

MADRONA. I deixa'! Què vols que digui, ell? Però tú! un pare... Oh, un pare no les diu mai aquestes coses,

RAMÓN. Es a dir que ella...

MADRONA. N'estic certa! No: ella no li ha faltat ni de pensament.

RAMÓN. No diu que de soltera...

MADRONA. Es veritat. Va estimar molt i de ben endintre. Però amb quietut i com avergonyida d'un pecat que cometés... Prou que ho sabs, Ramón! Quan vas parlar-me de casar-la, ja t'ho vaig dir... Però tú vas arronsar-te d'espatlles... Ella va plorar molt, d'amagat teu, sobre el meu cor que la compadía... i no va gosar a revelar-se...

RAMÓN. No li hauria valgut! Allò va esser una criaturada! Tú mateixa vas aconcellar-me que tirés endavant.

MADRONA. Què sabia jo aleshores, pobre de mí! Jo no més veia el que tú volies que jo vegés; que l'Enric era un bon partit...

RAMÓN. I com que sí que ho era! I l'altre, un mort de gana massa aixeric que volia enamorar-nos la noia per a afartar-se a les nostres costelles... No va poder sortir amb la seva i are està empenyat en donar-nos mal viure... Sembla estrany que encare aquella beneita...

MADRONA. No tornis a sospitar d'ella, Ramón! La Maria és bona, massa bona. S'ha resignat al sacrifici sense una queixa... I aixís li paga, el brètol! Bofe-

tejant-la com a una mala dòna! A la filla del meu cor!
(*Plora desesperadament. Pausa.*)

RAMÓN. Prou! No 'n parlèm més! (*Pausa.*) Aixís no 'ns entendriem mai ni arreglariem res... Vaja, para taula que soparèm aviat...

(*La Madrona s'aixuga les llàgrimes i, pausadament, se'n va cap a la cuina.*)

RAMÓN. I dei-xaho per mí. Ja veuràs com tot s'arreglarà.

MADRONA. (*Sortint.*) Déu ho faci.

(*Ramón queda un moment sol, meditant. Remou les cendres del braser. Torna la Madrona ja calmada i ell li diu:*)

RAMÓN. A on és?

MADRONA. Qui?

RAMÓN. La noia.

MADRONA. Oh!.. S'ha passat tota la tarde plorant com una desesperada.

RAMÓN. Dònes!.. Tot ho arreglèu aixís! Per què no te l'enduies a passeig?

MADRONA. No ho ha volgut de cap manera. Cap al tarç sembla que s'ha calmat una mica i aleshores m'ha demanat per a sortir.

RAMÓN. No l'has acompanyada?

MADRONA. Havia d'enllestir el sopar... (*Comensa a parar taula; el trosset de taula que's necessita per a sopar-hi la família.*) M'ha dit que s'arribava fins a ca'n Roca. Amb la Carmeta sempre han sigut amigues. Potser torni més tranquila... (*Pausa.*)

RAMÓN. Veus? Mal fet de no haver-la acompanyada.

MADRONA. Per què? (*Queda parada, mirant-lo fixo.*)

RAMÓN. Oh!.. (*Arronsant-se d'espatlles. Torna a remoure les cendres.*) Fa fret, avui!

MADRONA. Si que'n farà.

RAMÓN. He passat una tarde més ensopida! Mai m'aborreixo tant com els diumenges.

MADRONA. A on has anat?

RAMÓN. Mira't, com sempre. (*Ficant-se mà a la butxaca, treu algunes monedes.*) Avui m'ha tocat el perdre. Tinc quatre pessetes de menos.

MADRONA. I aquell? De segur que se'n deu haver anat a Barcelona a fer-se passar el disgust.

RAMÓN. No. Aquest diumenge no. L'he vist pe'l cafè. (*Pausa.*) Es a dir que no s'ha deixat veure aquesta tarde?

MADRONA. No. No ha vingut pas. (*Surt. En Ramón*

queda sol i pensatiu. Pausa.) Mare de Déu! Sempre en passen de noves!

(Entra l'ENRIC tot sorrut venint del carrer.)

ENRIC. Bona nit i bon hora!

RAMÓN. *(Aixirebint-se.)* Hola, noi! Ara mateix parlavem de tú.

ENRIC. *(Amb indiferència.)* Ah, sí? *(S'asseu amb les mans a la butxaca.)* Com està 'l sopar?

RAMÓN. La Madrona... *(Volguent dir que ella ho sabrà.)*

MADRONA. *(Sortint i comprenent del que's parla, i per a dir alguna cosa:)* Desseguida 'l poso a taula.

ENRIC. No vindrà pas d'una estona. Per la gana que tinc... *(S'alsa i amb les mans a la butxaca passeja amunt i avall, boi xiulant entre dents.)* Se'm refredaven els peus.

RAMÓN. Seu aquí, home. *(Signant-li la cadira de prop del braser.)*

ENRIC. *(Amb les mans exteses sobre el caliu.)* Això retorna.

RAMÓN. *(Per trencar el silenci que s'habia fet.)* Doncs... no has anat a Barcelona, avui?

ENRIC. Ho trobèu estrany?

RAMÓN. Com que és la teva costum de cada diumenge...

ENRIC. I què volèu dir amb això?

RAMÓN. Home, res!.. T'ho preguntava.

(Enric se'l mira una estona. Després s'adona de la Madrona que està amb les llàgrimes als ulls i exclama amb riure forsat:)

ENRIC. Encare'm farèu riure, tots plegats!

RAMÓN. *(Conciliador.)* Per çò no renyirèm, noi! Riu tant com vulgues; oi, Madrona?

MADRONA. *(Tota plorosa i per dir alguna cosa.)* Es clà...

ENRIC. Sembleu una gallina molla, vós també!

RAMÓN. I deixa-la! Ja sabs com son les dònes!

ENRIC. *(Amb intenció.)* Si: massa que ho vaig aprenent.

(Pausa anguniosa. En Ramón i l'Enric s'estàn tot arrupits a la vora del braser. La Madrona, que ja ha acabat de parar taula, sèu lluny dels homes i de tant en tant para l'aurella cap al carrer. Se li veu que està tota adolorida i neguitosa.) (A la Madrona.) A on és aquella?

MADRONA. No pot trigar gaire a tornar.

ENRIC. Es fora, veritat?

MADRONA. Com que estava d'aquella manera...

ENRIC. Bé; sí. No us rumièu l'escusa, que ja m'ho penso

a on ha anat. De segur que tornarà consolada. No us ho sembla?

MADRONA. (*Ferida en lo més intim s'alsa menaçadora.*) Malvat! Ets un malvat!

ENRIC. (*Amb molt cinisme.*) Veig que teniu qua de palla.

RAMÓN. No tornèm a moure brega, Enric!

ENRIC. Jo?.. Sempre parlo amb ignocencia, jo. Es la vostra dòna que sembla un polvorí.

MADRONA. Ets dolent!

ENRIC. Tant debò! Potser no passarien aquestes coses!

MADRONA. I que'n porten de verí les teves mitjes paraules!

ENRIC. Doncs no'm busqueu el còs!

MADRONA. Això tú: que d'un quan temps ensà aprofites totes les ocasions per bescantar la meva filla!.. I no hi tornis, sents? No hi tornis, devant meu! Perque't juro que te'n penediries!

ENRIC. (*Amb molta sorna.*) Quasi bé'm farèu tremolar!

MADRONA. (*Molt excitada i anant cap a n'ell.*) Quins motius tens, eh? Què t'ha fet ella perque la tractis sense gens de pietat?

ENRIC. (*Fugint de l'embestida.*) I bé, dòna! Jo m'entenc i ballo sol...

MADRONA. Ets un indigne, tú: vet-ho-aquí! No te la meixes, no, una dòna com la que tens, que ni gosa alzar els ulls en la teva presència! I encare la tractes aixís; a puntades de peu com si fós una pedra del camí! (*Plora; pausa.*)

ENRIC. (*Desvergonyint-se.*) I que no tindria raó de fer-ho? Veiàm? Què no tindria raó de fer-ho?

RAMÓN. Vaja, noi, no digues aquestes coses! Se t'encenen les sangs i desvariejes... Que tú no ets un mal home...

MADRONA. I que ha de ser, sant cristià!.. L'Enric és un pobre anyell sacrificat. La dolenta és la filla del meu cor!

RAMÓN. No: la Maria no és dolenta. Jo no ho he dit mai això!.. El que passa és que tothom crida i ningú s'entén.

ENRIC. Prou que m'entenc... I la vostra dòna també. Sinó que fà l'orni!

RAMÓN. Vaja, que trobo que no n'hi ha per tant, tú també! Al cap d'avall, què ha passat? Que avui, sortint de missa, la noia ha tingut un xic de conversa amb aquell bordegàs...

ENRIC. I vos sembla poc, encare?

RAMÓN. Què vols que't diga! No és cap pecat mortal. Ben debatut, la teva dòna parla amb tothom del poble i no hi ha motiu perquè faci mala cara a ningú.

ENRIC. És que havien festejat!

RAMÓN. I encare que fós aixís, quin mal hi hauria?..

Anem: que no val a pendre-s'ho tant a la valenta!

ENRIC. Oh, vós rai!.. És que ja'ls hi he trobat altres vegades enraonant-se!

RAMÓN. Tot el que vulgues; però no hi sé veure motiu per tanta fressa. Bé que aquest mig dia cridessis i fins aixequessis la mà en contra d'ella... M'he fet càrreg que era un encegament justificable. I de vegades també les dònnes ne necessiten una mica de suc de bastó... Però are ja n'hi ha prou! Are trovo que ja és qüestió de fer les paus... M'entens, Enric?

ENRIC. Prou i massa que us entenc. I trobo que és molt natural que vós parlèu aixís. Al cap d'avall li sou pare, i...

RAMÓN. Què vols dir?

ENRIC. Veurèu, sogre... Ja ho he dit a la vostra dòna: jo m'entenc i ballo sol.

RAMÓN. (*Arronsant-se d'espatlles.*) Si no t'expliques...

ENRIC. Més val que no us hi encaparrèu.

MADRONA. Just: deixem-nos omplir de vergonya i besem-li les mans en senyal d'agraïment!

RAMÓN. No! Això no! És impossible que l'Enric...

MADRONA. Sembla estrany que encare siguis cego! No sé com t'ha encisat aquest home! Suposa que la nostra filla ha comès una gran baixesa, i tú encarre'l defenses.

RAMÓN. No! No pot ser! A què vé tot això? Encare'm farèu tornar boig! Expliqueu-vos!.. Parla, Enric! No sents què diu la Madrona?

ENRIC. Ja m'empipèu tots plegats! Deixeu-me en pau, que no us en demano pas jo d'explicacions!

RAMÓN. Doncs parla d'una vegada! És veritat el que diu la Madrona?

ENRIC. (*Desdenyosament.*) Ella ho sabrà millor que jo.

MADRONA. (*Molt exaltada.*) I què és el que jo sabré, poca vergonya? Jo no més sé que tens una dòna cent vegades més digne que tú! I sé que no l'has poguda veure mai, mai!.. Que tú no volies a n'ella, no: que tú volies el dot que't creies que duria per a malgastar-te'l en quatre dies... I quan has vist que no tenia el que't pensaves, has començat a marti-

ritzar-la crudelment com si ella en tingué la culpa de no ser prou rica...

ENRIC. Encare 'm negarèu el dret de queixar-me!

MADRONA. Si que te'l nego, si! Que homes com tú, que no han estimat mai, no tenen dret de queixar-se encare que fós certa la baixesa que suposes!

ENRIC. Vós defensèu com la mateixa interessada!

MADRONA. Ah, si jo fós d'ella! Ja cridaríes amb raó; t'ho ben rejuro!

RAMÓN. Prou, Madrona! Prou, Enric! No vull sentir-vos més, que sembleu ferer! (*Ells van per a tornar-hi i ell diu amb molta energia.*) Prou, he dit!.. Des de avui s'han acabat els crits en aquesta casa!

ENRIC. (*Amb molt cinisme.*) No hi tinc cap inconvenient... Ja'm parlarèu amb més calma.

RAMÓN. (*Se'l mira una estona no acabant-lo de comprendre, però ell gira qua i comença a passejar-se amunt i avall.*) Sembla que tots ens hi empenyem en donar-nos mal viure! I tant bé com podríem estar!

MADRONA. (*Aixugant-se les llàgrimes i com inspirada:*) No! No'n podrèu ser mai més de ditxosos! Hem sacrificat la nostra filla i plorarèu sense consol per a sempre més! El penediment arrivaria tart, perquè hi ha pecats que no's perdonen ni més enllà de la vida!

(*Pausa llarga. L'Enric segueix passejant-se amunt i avall amb aires d'indiferència. La Madrona està asseguda resignadament. En Ramón segueix a la vora del brassei, esmaperdut, com apunt d'adormir-se. Toquen les vuit en el rellotge de paret.*)

ENRIC. (*Mecanicament.*) Les vuit.

RAMON. (*Fregant-se els ulls i com desvetllant-se:*) Porta el sopar, Madrona.

MADRONA. (*Es veu que està molt enguniosa, però no gosa parlar. No més insinúa timidament:*) I... aquella?

(*L'Enric va per a dir alguna cosa, però en Ramón li crida:*)

RAMON. Calla, tú! (*L'Enric segueix passejant-se. A la Madrona:*) Porta 'l sopar, t'he dit!

MADRONA. Va desseguida...

(*Surt poc a poc. L'Enric ha acabat xiulant entre dents. En Ramón mira cap el carrer i murmura:*)

RAMON. Bé triga prou, també!

ENRIC. Deieu alguna cosa?

RAMON. Res... No deia res.

(Torna la Madrona i deixa la sopera fumejant sobre la taula. Després, tombant-se a n'en Ramón, diu:)

MADRONA. Apa.

RAMON. *(Fingint-se jovial.)* Doncs som'hi. *(S'asseu. L'Enric, sense esperar invitació, fa el mateix. La Madrona surt dissimuladament a l'entrada i després torna, asseient-se també, més neguitosa que mai.)* Què t passa que mai estàs quieta?

MADRONA. Què vols que'm passi? *(Es mira el seu espòs i's comprenen, però cap dels dos gosa a parlar. Comencen a sopar en silenci. Pausa. Ella, de cop, pregunta a n'en Ramón:)* Has sentit?

RAMON. No... *(Parant l'orella:)* No sento res... Què vols dir?...

(Ella no contesta. Tornen a menjar. Pausa llarga. Se sent obrir la porta. Com que la entrada està quasi a les fosques, des de'l menjador no's veu res.)

MADRONA. *(Respirant tota joiosa i aliviada.)* Ja és aquí!

JOAN. *(Des de l'entrada:)* Ave Maria! *(En Ramón i la Madrona es miren llargament sense parlar.)* Ave Maria!

MADRONA. *(Amb veu baixa i decandida:)* No... Encaire no...

RAMON. Sembla en Joan de ca'n Mates...

ENRIC. Endavant!

JOAN. *(Avença un pas i demana amb veu tremolosa:)* Que hi fora en Ramón?

RAMON. Passa, noi. Sense fer compliments.

JOAN. *(Sense moure's:)* Es que... voldria dir-vos quatre paraules...

MADRONA. Ves-hi...

RAMON. Vinc desseguida.

(En Ramón es treu el tovalló i s'alsa. La Madrona queda parada, amb tota l'atenció fixa fora. L'Enric segueix menjant, com si tal cosa. Escena muda. Arriva confosa la conversa dels dos homes, però no s'entén ni un mot. En Joan parla com calculant l'efecte de les seves paraules. En Ramón, primer l'escolta en silenci, però després l'interromp tot sovint plè d'ansietat. La Madrona s'anirà alsant poc a poc, tota transfigurada per una sospita horrible que ha creuat pel seu cervell... Torna a parlar en Joan

i s'endevina que acaba de dir el que volia. En Ramón, fora de sí, demana amb veu terrible:)

RAMON. A on?.. a on?..

JOÀN. Es aquí fora... No us espantèu...

(La Madrona ho ha comprès tot i es llença com una esperitada cap a l'entrada. Amb veu esgarrifosa:)

MADRONA. Misericordia!

ENRIC. *(Entre dents:)* Què son tots aquests misteris?

(Llença'l tovalló amb disgust i amb tota calma surt a l'entrada. Vê del carrer una colla d'hommes i dònnes del poble duent la MARÍA desmaiada a pes de braços. Un moment avans d'entrar se sentirà plorar desesperadament la Madrona que junt amb en Ramón haurà sortit al carrer.)

MADRONA. Filla meva!

ENRIC. *(Amb veu alterada per la sorpresa:)* Què és això!..

JOÀN. *(Que no s'haurà mogut del peu de la porta, diu a la de la comitiva:)* Poc a poc...

(Comencen a entrar. El que va davant és el VELL MATÍES, tot descompost i fent tintines. Tombant-se a n'els que porten la Maria, diu:)

MATÍES. No li feu mal...

(Segueixen l'ANTÒN, que dú un fanal encès, i tres o quatre homes més. Desseguida entren els que sostenen la Maria, entre els que hi haurà la PONA amb aires de consternada i en RAFAEL tot adolorit.)

PONA. Pujem-la al seu dormitori...

RAFAEL. Pobre xicotà!..

ANTON. *(Il·luminant l'escala:)* Cap aquí...

(Tots parlen a la una, però sense cridar i plens de neguit i atafegadament. A la Madrona està apunt de venir-li un trevall i dugues dònnes la sostenen ajudant-la a pujar l'escala. En Ramón, fora de sí, corre de l'un a l'altre, demanant:)

RAMON. Què ha passat? Què ha passat?

(Ningú li contesta i ell es porta les mans al cap amb aires de desesperació. L'Enric s'ha quedat amb la boca oberta i no més té esma per a dir:)

ENRIC. Quin mal pas!

MADRONA. La vull veure! La vull veure la filla de les meves entranyes!

(Ningú està per a res. Amb el millor comple possible duen la noia escala amunt, i va perdent-se la remor de la conversa i dels plors desesperats Sols queden en escena en Joan i el vell Maties Pausa molt llarga.)

MATIES. *(Adonant-se'n de la taula parada:)* Ara mateix començaven a sopar...

JOÀN. Vés qui ho tenia de dir!..

MATIES. Jo tot avui que me'n temia alguna.

JOÀN. Vos? *(Sorprès.)*

MATIES. Era una noia tant diferenta de les altres... Quan l'he vista passar, cap allà a les cinc, per davant de casa, no sé el què he pensat... Però res de bò: t'ho juro.

JOÀN. No us ha vingut de nou?

MATIES. Era d'aquella manera!.. Tots els mals la feien sofrir més que a tothom... Devegades ho deiem amb la de casa: un dia'n farà alguna!

JOÀN. Per què us pensèu que ha sigut?

MATIES. Oh, ves-ho a saber! Cada casa és un mon...

JOÀN. Sí... *(Queden pensatius.)*

MATIES. Potser hauríem de pujar-hi... *(Dirigint-se cap a l'escala. En Joan s'arronsa d'espatlles tot irresolut.)* Anem-hi?

JOÀN. *(Després d'una pausa.)* Maliatsiga! No sé perquè haig de ser aixís!

MATIES. *(Queda mirant-lo.)* Què vols dir?

JOÀN. No seré mai bò per a res, jo... Mirèu... *(Allargant-li les mans tremoloses.)*

MATIES. Tremoles..:

JOÀN. Semblo una ovella espantadissa, maliatsiga! Aquesta tarde, com que la xicota d'en Rafel està malalta, no hem anat a ballar... Hem sortit a passejar pe'l riu... Doncs veureu que quan ha passat la desgracia, ningú estava més serè que jo... Vés qui ho diria, oi? Perque després, ja ho veieu, m'he tornat com una criatura!

MATIES. No't neguitegis, home!

JOÀN. I quan duiem la noia, jo he passat davant per a preparar la familia... Doncs m'ha vingut una suor freda i no he tingut esma ni per a dir una paraula de consol...

MATIES. Això va a naturaleses...

(Vé LA SORDA del carrer tot murmurant:)

LA SORDA. Era massa bona...

MATIES. *(Amb disgust:)* Bò! La Sorda!

LA SORDA. Era massa bona... No més es maten aquests!
els que son massa bons i els que son massa do-
lents... Els altres viuen... riuen... i ens fan morir...

JOÀN. Què s'empatolla aquesta dòna?

MATIES. No ho entendràs pas mai. Ella no sent res,
però està enterada de tot.

LA SORDA. (*Adonant-se'n dels que son en escena:*) En
Maties aquí? (*Ell no contesta i se'n aparta desde-
nyós:*) Que sou malagradós!.. Escolta'm, Joanet.

MATIES. No li donguis conversa. Sou una xafardera
i no curarèu mai!

LA SORDA. (*Escarnint-lo.*) No parlo amb vós, no parlo
amb vós! Quin home!.. Escolta'm, Joanet. (*Agafant-
lo per les solapes.*)

JOÀN. Què volèu, vaja!..

LA SORDA. Veuràs, fill... Tú ja sabs el meu tarannà, oi?

JOÀN. Parlèu d'una vegada!

LA SORDA. (*Parant l'orella:*) Què deies, fill meu?.. Jo
em passo la vida a l'iglesia pragant a Déu pe'ls po-
bres desencaminats. I entre això i aquestes orelles
que no hi senten gaire, no estic enterada de res...

JOÀN. Bé; què volèu?

LA SORDA. No: no'n sé res de lo que ha passat, t'ho
juro.

MATIES. I vol que li contis tot per pessés menudes. Ja t'
dono feina!

LA SORDA. Digueu, Joanet, fill meu: perquè ho ha fet
això la Maria?

(*Apareix la PONA venint de dalt. Baixa l'escala
tota compungida i quasi de puntetes.*)

PONA. (*En veu molt baixa:*) No cridèu...

JOÀN. *Desentenent-se de la Sorda, pregunta en el ma-
teix tò, i molt interessat:* Còm segueix?

PONA. Sembla que encare hi ha esperances.

JOÀN. (*Amb molta alegria.*) Ah, si? (*Dona un pas cap
a l'escala, però's detura indecís.*) Maliatsiga!

MATIES. Escoltèu, Pona... (*Va cap a ella i parlen apart.*)

LA SORDA. (*Corrent darrera de'n Jaon*) Joanet, fill meu,
que m'has de contar el què passa.

JOAN. Deixeu-me, dòna! (*S'asseu pensatiu al primer
graó de l'escala.*)

LA SORDA. (*Anant d'una banda a l'altra.*) Tots sem-
blen borinots... Tots semblen borinots... Ningú
m'escolta...

(*Parlen la Pona i en Maties, seguint en veu alta
la conversa.*)

PONA. No us ho podèu imaginar!

MATIES. Sí... Ja n'he sentit contar alguna cosa.

PONA. Cada dia hi eren! I sempre, en el fons, renyien per lo mateix: per interessos. Avui fins li ha pegat.

MATIES. Pobre xicota!

PONA. Ja ho podèu tornar a dir! *(Pausa.)*

MATIES. Però i en Ramón?

PONA. Potser ell sigui el culpable de tot; ja veieu. Preocupat amb el negoci, no's cuidava de res més. Un dia va semblar-li haver trobat un bon partit per a la seva filla, i no va parar fins que va fer-se'l casament... Es un home que va sempre a la seva i tracta de cabories tot el que s'oposa als seus projectes.

MATIES. Doncs aixís és veritat, que la Maria...

LA SORDA. *(Apropant-s'hi:)* Què ja és morta, potser?

PONA. Fora d'aquí! Anèu a passar el rosari, vós! Diguèu, Maties. *(Segueixen parlant.)*

LA SORDA. *(S'aparta murmurant:)* Déu l'hagi perdonada... Déu l'hagi perdonada...

(En RAFEL, que vé de dalt, i que ha baixat l'escala, s'adona den Joan que sèu en el primer graó.)

RAFEL. Què dormim, noi?

JONA. Ah!.. Què diu el metge? *(Sobtat.)*

RAFEL. Recomana que la deixin sola, però ningú's mou... La Madrona's tornarà boja. En Ramón sembla un encantat; jo crec que ni s'ha adonat del què passava.

JOAN. Pobra gent! *(Pausa.)*

(Rafel passeja, tot inquiet, la mirada per l'escena, i de cop i volta pregunta:)

RAFEL. No ha vingut pas?

JOÀN. *(Sense atinar-hi.)* Qui?

RAFEL. En Lluís.

JOÀN. *(Molt sorprès.)* En Lluís? Vols dir que vindrà?

RAFEL. Dessegida que se n'enteri!

JOÀN. I gosarà?

RAFEL. Sembla mentida que'n dubtis! Ell l'estima, i massa paciència ha tingut.

JOÀN. Ella és casada!

RAFEL. Per desgracia de tots! Haguessis sentit la Madrona! Tota desesperada, només fa que acusar l'Enric a davant de tothom!

JOÀN. Quines tristeses!..

RAFEL. I pensar que'n Lluís ja ho veia venir tot això!..

No sé pas com ha sabut contenir-se tant temps!
(*Pausa.*) Que'n som d'estranyels homes!

JOÀN. I que malament ens sabèm compendre i estimar!

LA SORDA. (*Anant d'una banda a l'altra, i dirigint-se finalment cap al braser.*) Quin fret! Quin fret avui!.. Ningú m'escolta...

RAFEL. Què hi fa la sorda aquí?

JOÀN. Nosa. Com sempre.

LA SORDA. (*S'asseu en la seva cadira baixa, vora'l braser, boi murmurant.*) Era massa bona... Era massa bona...

(*Comença a passar el rosari a mitja veu, oblidada de tothom, i poc a poc, va ensopint-se. Ve la CARMETA del carrer. Es veu que li han dit el que passava, però no ho ha acabat de creure. Està molt cansada i nerviosa.*)

PONA. Bona nit, Carmeta.

CARMETA. (*Al veure el desordre de la casa, comprèn tota la veritat i va per preguntar alguna cosa.*) I..

PONA. (*Oferint-li una cadira.*) Reposa primer. Ja la veuràs. (*La Carmeta va per parlar i no pot d'emocionada. Després arrenca un plor. Tots hi acudeixen.*) No ploris, dòna, no ploris.

JOÀN. (*Apart a n'en Rafel.*) No sé per qué l'han deixada venir.

RAFEL. Eren tan amigues...

JOÀN. Per xò mateix.

MATÍES. (*A la Carmeta.*) Pensa que poden sentir-te des de dalt.

CARMETA. Jo no ho havia cregut mai que's mataria!.. I ella'n parlava sempre!.. Parlava de la mort com d'un consol!

PONA. (*Per dir alguna cosa.*) Havia sofert tant!

CARMETA. Jo prou feia'ls possibles per treure-li del cap aquelles idees... Però quan feia dies que no'ns veia'm, no podia allunyar d'aquí un pensament terrible... I ha sigut veritat, Déu meu!.. Ha sigut veritat!..

(*Queda amb els ulls fixos, molt decaiguda.*)

PONA. Sossega't, dòna.

CARMETA. (*Alçant-se de cop.*) Jo la vull veure!

MATÍES. Després. Are, t'impresionaries massa. Vols pendre alguna cosa?

PONA. Si, Carmeta. Et farà molt bé... Ja torno.

(*Se'n va cap a la cuina.*)

JOÀN. (*Apart a n'en Rafel i per la Carmeta.*) Em farà por... Té una cosa estranya als ulls...

CARMETA. Aquell mal home l'ha perduda! L'Enric és un mal home!

RAFEL. Calla.

(*I li parla afectuosament fins que torna la Pona.*)

MATÍES. (*A n'en Joan, per la Sorda.*) S'ha dormit com si fós a l'Esglesia.

(*Entra en Quimet, tot curiós. Dona un vol per l'escena plè de recels, i després s'atreveix a preguntar a n'en Joan.*)

QUIMET. A on és.

JOÀN. Qui?

QUIMET. Aquella dòna que s'ha tirat al riu...

MATÍES. Què'ns tens de fer? A fora!

QUIMET. És que... vinc a buscar la Sorda.

MATÍES. Doncs mou-t'hi!

(*En Quimet s'acosta a la Sorda i la desperta. Ella, tornant en si, murmura d'esma.*)

LA SORDA. Era massa bona...

QUIMET. Diu la vostra filla que us esperen per sopar.

LA SORDA. Sembles un borinot... Vés a la porra!

QUIMET. (*Estirant-la per les faldilles.*) Que se us refreden les sopes!

LA SORDA. Deixa'm, dimoni!

QUIMET. Diu la vostra filla...

(*I fa'l gesto de portar-se'l menjar a la boca.*)

LA SORDA. Tens raó, pobre fill meu... Déu l'hagi perdonada!

(*S'aixeca, pren la cadireta i tota goluda surt darrera d'en Quimet. Ve la Pona de la cuina amb un platet i una tassa fumejanta, contenint una beguda que va bufant a culleradetes.*)

PONA. Apa, Carmeta.

CARMETA. (*Continuant en la seva exaltació.*) No ho creguèu el que deia aquell mal home! La Maria no li ha faltat pas! Amb en Lluís s'estimaven molt, però des de'l casament, fins vergonya's donaven de mirar-se!

PONA. Prèn això.

(*La Carmeta obeeix, però s'interromp desseguida.*)

CARMETA. L'Enric es fingia gelós per a turmentar-la...

I ella sofria, sofria, fins que no ha pogut més!

PONA. Avui fins li ha pegat...

CARMETA. (*Al sentir-ho, trenca a plorar i desfent-se de tots corre cap a l'escala.*) Oh! Jo la vull veure!

RAFEL. (*Detenint-la.*) Are, no. Encare no. (*I diu apart a la Pona, que hi ha acudit també.*) Perquè li deia-ho?

PONA. (*Arronsant-se d'espatlles.*) Que sabia jo, pobra de mi!

(*L'asseu-en en una cadira i poc a poc va calmant-se. Pausa.*)

CARMETA. (*Amb molt decaïment.*) Tinc fret.

RAFEL. Portem-la a casa seva...

PONA. Acompanya-li, Rafel.

MATIES. I jo també. Abriguèu-la. (*La Pona li tira un mocador de llana a les espatlles.*) Aixís...

RAFEL. Anem...

CARMETA. Jo no'm vull moure.

JOÀN. Creu als que't volen bé...

RAFEL. Aguanta't.

(*Oferint-li el bràç. Ella, esmaperduda, l'accepta, i comensen a sortir.*)

MATIES. Ja tornèm desseguida.

PONA. Feu-la ficar al llit.

(*Al sortir a l'entrada en Maties i en Rafel, conduint a la Carmeta, es topan amb en Lluís que acaba d'entrar tot descompost. Es veu que al donar-li la notícia s'ha traspalsat tot, i arriba ple de neguit. Al veure'l, la Carmeta crida com una esperitada.*)

CARMETA. Lluís!.. Que li han pegat! Que li han pegat i ella ha volgut morir-se!.. Que li han pegat per t'ú!

(*S'enduen la Carmeta. Entra en Lluís al menjador i's topa amb en Joan que'l deura severament.*)

JOÀN. A on vas?

LLUIS. (*Dupta una estona, molt agitat, i després és deixa caure en una cadira d'aprop de la taula sanglotant.*) Anima meva!..

(*En Joan i la Pona'l contemplen piadosament sense gosar parlar-li. Pausa.*)

PONA. (*A en Joan per la vinguda d'en Lluís.*) Això és una imprudència.

JOÀN. (*Acostant-se a ell i posant-li una mà a l'espatlla.*) Vaja. Lluís: siguèm homes!

LLUIS. (*S'alsa i, decidit, s'en va cap a l'escala.*) Deixa'm

JOÀN. (*Severament, coneixent-li les intencions.*) Però, que't proposes?

LLUIS. Deixa'm!

PONA. (*Interposant-s'hi.*) Això si que no! De cap manera!

LLUIS. Quí sou vós, per privar-m'ho? Vull pujar-hi!

JOÀN. Vols donar un escàndol?

LLUIS. Tant se m'endona! Ara si que tant se m'endona!

JOÀN. Què vols dir?

LLUIS. Que are ja soc valent! Are que ja tot és en và, soc el més valent dels homes!.. Vull pujar!

PONA. (*Persistint en la seva actitud.*) No serà!

LLUIS. Doncs em dona la gana!

(*D'una revolada aparta la Pona. Apareix l'Antòn venint de dalt.*)

ANTÒN. Què és això?

JOÀN. (*Per en Lluís.*) Està desesperat...

ANTÒN. (*Baixa ràpidament i li parla amb molt afecte.*) Lluís... Per què has vingut?

LLUIS. (*Com tornant en si, mira al seu entorn i murmura decandit.*) Tens raó... Per què he vingut? Per què he vingut?

(*Darrera de l'Antòn, han baixat l'escala altres homes i dones tot parlant entre ells de baix en baix.*)

JOÀN. Tothom és fixa en tú... No vulgues ser la causa de baixes murmuracions.

ANTÒN. Deixa que mori en pau.

(*Apareix en Ramón, venint de dalt. I dirigint-se als que son dintre'l pis, diu.*)

RAMON. A fora! Tothom a fora, dic!

(*Té la cara adolorida amb una lleugera expressió d'estupidesa. S'endevina que la cosa li ha vingut tan de nou, que de cap manera se'n sap avenir.*)

JOÀN. (*A l'Antòn, per l'actitut d'en Ramón.*) Què ha passat?

ANTÒN. El metge mana que la deixin sola...

(*Darrera d'en Ramón baixen altres homes i dones amb posat compungit. Finalment vé l'Enric, amb les mans a la butxaca. Passada la primera impressió, s'ha tranquil·lit força, però va amb el cap baix i amb aire de decaïment.*)

ENRIC. (*A la gent que baixa, i que's va repartint per l'escena.*) Seièu.

PONA. (*A n'en Ramón.*) I la Madrona?

RAMÓN. No's vol moure. (*Es deixa caure sobre una cadira i sanglota.*) Se'ns morirà, se'ns morirà la noia!

ENRIC. (*A n'en Ramón.*) Sempre toquèu a mal temps! No sé com sou aixís!

RAMON. (*Clavant-li'ls ulls de mirada indefinida.*) Enric! Per què ha sigut això?

ENRIC. Què m'esplicàveu! Ha passat un mal vent de bogeria...

RAMON. Bogeria... Res més que bogeria?.. Jo sento pesar una maledicció demunt de tots nosaltres!

ENRIC. No diguèu estranyeses!

RAMON. No l'hem sabuda comprendre, Enric!.. Però quin mal he fet jo, per ferir-la amb tanta crudeltat? Jo voldria saber-ho! Jo voldria comprendre aquest misteri!

ENRIC. (*Sense gosar contradir-lo.*) Bah!.. No us hi amoineu!..

(Això dit amb un deix d'ironia. La gent que ha baixat del pis, s'ha distribuït per l'escena silenciosament. Pe'ls graons de l'escala s'hi han assegut algunes dones. Algú ha marxat cap al carrer. La Pona que és a dalt de l'escala, escolta amb molta atenció el que passa dintre'l pis. L'Enric s'ha anat a seure vora'l braser i amb molta fruïció exten les mans sobre'l caliu. Fins ara no s'ha adonat d'en Lluís que s'està en companyia de l'Antón i en Joan.)

JOAN. (*A n'en Lluís.*) Vesten.

ANTÓN. Què'n treus d'estar-te aquí?

LLUIS. (*Nerviosament.*) Calleu! Deixeu-me!

ENRIC. (*Coneixent-li la veu, es tomba i al veurè'l les sancs li pugen al cap. S'alsa decicit, engrapant la cadira on seia i xiulant entre dents.*) Reira!.. (*Però es domina dessegida; torna a seure i amb posat d'indiferència signa a n'en Joan que se li acosti.*) Joan... Vols fer el favor?

JOAN. (*Apropant-s'hi*) Diguèu...

ENRIC. Escolta: Què hi fa aquest noi, aquí? (*En Joan no sab que respondre. L'Enric afegeix am veu alta i perque en Lluís se'n enteri, ja resolt a mortificar-lo.*) Digueu-li que se'n torni a casa, si no vol pendre mal!

LLUIS. (*Ofès, i contenint-se tant com pot, crida:*) Veniu! Pegèu-me, ja que sou tant valent!

ANTÓN. (*Detenint-lo.*) Tingues prudència...

JOAN. Calla...

LLUIS. (*Enardit per la oposició dels seus companys:—* I per què haig de callar? Per aquest... home? (*Mi rant-lo despreciativament de cap a peus.*) Sembla mentida que us hagi respectat tant temps!

ENRIC. (*Menaçador:*) Véste'n! No'm temptis!

LLUIS. (*Esclatant definitivament:*) Però no us respectava a vós, no! Que respectava a n'ella! A la dona que'm vareu pendre!.. Ara tot s'ha acabat!

ENRIC. (*Adoptant una actitud de freda ironia que acaba de encendre a n'en Lluís.*) Com t'hi fas veure! No ho sabia que gastessis aquest gènit!

LLUIS. Em creiau més humil, veritat? És que'm pensava qu'erau prou digne per respectar a n'ella. Però are tot s'ha acabat! Ja us conec massa i us ho dic a la cara que sou un lladre!

ENRIC. Te n'has de recordar! (*S'hi abraona.*)

RAMON. (*Ha seguit la baralla amb molt interès, sense acabar de comprendre el què passava. Are, veient menaçar l'escàndol, crida amb molta severitat i amb molt dolor:*) Enric! (*Imposat l'Enric es detura. Pausa.*) Enric... (*Després, tombant-se a n'en Lluís:*) Què passa, aquí? A casa meva i en aquesta hora de dolor? (*I dirigint-se als que detenen l'Enric, diu:*) Deixeu-lo... (*I afegeix, encarant-se amb en Lluís:*) I qui ets tú per a cridar?

ENRIC. (*Amb molta ironia:*) Fixèus-hi bé: que ho porta escrit a la cara!

LLUIS. I què'm fa, que li dugui? Aquestes coses ja donen resplandor!.. No'm fa vergonya, no, que ho conegui tothom que me l'estimo!

RAMON. I què vols? Què't proposes?

LLUIS. La vull veure! No m'ho neguèu, Ramón!

ENRIC. Feu pas! L'amistansat puja a la cambra!

LLUIS. Amistansat de qui, bort del diable? Es més pura que totes, aquella dona! Mai l'ha entelada ni una ombra de pecat! Tota ha sigut per tú, poguent ser tota meva!.. I tú l'has acusada sempre, sempre! I are que està morint, encare la babejes!

ENRIC. Com te deu doldre això! Tú vols que visquí per aprofitar-te'n més!

RAMON. (*Amb molt decandiment:*) Enric! Que no puc més! Que soc un vell!..

ENRIC. Prou llàgrimes! Que venen a insultar-nos! Si-guèu home!

RAMON. (*A n'en Lluís.*) Véste'n, tú! Surt de casa! Que entre tots l'heu perduda la meva filla!

LLUIS. La vull veure, Ramón! (*Pregant-li amb tota l'ànima.*)

RAMON. No pot ser... (*I amb molta energia, signant-li la porta, diu:*) Veste'n!

LLUIS. Ja me'n vaig... Ja me'n vaig... Però avans vull dir-vos que heu sigut un mal pare.

RAMON. (*Tremolant tot ell. Se li veu que comença a sostenir la lluita definitiva.*) Surt de casa!

LLUIS. Si ja me'n vaig, Ramón!.. Ella estimava i m'estimava a mí... Sí! Em fà alegria confessar el seu amor! Heu sigut un mal pare!

RAMÓN. (*Amb el cap entre les mans, crida desesperadament.*) Calla! calla!

LLUIS. Ella và dir-m'ho plorant el que passava... Jo'm vaig desesperar perquè desseguida ho vaig comprendre que's deixaria sacrificar... Vaig dir-li que fugíssim i ella no ho va volguer.. Va tremolar aleshores, ella que ha sigut valenta per corre a la mort!

RAMON. Oh, filla meva!

LLUIS. La vareu donar a l'Enric perquè us pagava bé! I jo'm moria de dolor!

ENRIC. Mentida! Tú has seguit fent-te amb ella!

LLUIS. Calla! Calla! Miserable!

ENRIC. Aquest matí mateix...

LLUIS. Sí: li he parlat. Que jo fugia d'ella, però quan la trobava... no podia fugir! Però parlavem de coses que no ofenen!.. Que és molt bona, Ramón, la vostra filla.

ENRIC. Te mostres massa agrait i 's veu la trampa!

LLUIS. Però si tampoc ho vull que'm creguis!.. Si fins n'estic content de que no'm creguis!.. Que no me-reixes ni un xic de compassió!

ENRIC. Aixís m'agrades!

(*Durant l'escena ningú gosa badar boca. Es murmura de baix en baix, i en certs moments, algú s'apropa al grupo sense gosar intervenir-hi, contenint no més de tant en tant a n'algún dels personatges. La Pona fa estona que està molt enguniosa, amb tota l'atenció a din-tre'l pis. Are crida, tota espantada pel que passa en la cambra de la Maria.*)

PONA. Callèu.

(*Ningú l'escotta. En Lluís segueix en la seva exaltació.*)

LLUIS. (*A l'Enric.*) Era la teva dona i t'aborria!

ENRIC. T'arrancaré la llengua!

LLUIS. Oh, si hagués sigut més forta, la Maria! Ah, si

m'hagués cregut! Amb aquets braços l'hauria deslliurada del torment a on la tenies!

ENRIC. Cobart! Ets un cobart!

LLUIS. I ella hauria viscut! I en Ramón la veuria ditxosa la seva filla!

RAMÓN. (*Inefablement.*) Oh!..

PONA. (*Amb més espant que l'altra vegada.*) Callèu; Callèu!

JOÀN. (*Acudin-t'hi, pregunta a la Pona.*) Però que passa?

(*Parlen baix i's distreuen de les baralles per atendre a ço que passa dintre'l pis. En Joàn hi entra desseguida.*)

RAMÓN. Per compassió! Ja prou!

ENRIC. Cobart! Vina! Atreveix-te!

LLUIS. Sortim a fora!

ENRIC. Sí!

(*Se sent plorar la Madrona en el primer pis. La Pona hi entra. En Joan baixa l'escala ràpidament i surt corrent al carrer... Passa per l'escena una esgarrifança de mort.. S'aixeca un murmur i algú comença a pujar l'escala. En Ramón ho ha comprès tot i crida amb dolor immens:*)

RAMON. Es morta! Es morta!

(*En Lluís queda gelat, amb els braços caiguts, sense poder plorar. Tota l'energia d'avans se li transforma en un sentiment barrejat de pietat i desesperació, i murmura:*)

LLUIS. Morta... (Pausa.)

ENRIC. (*Ho ha comprès tot, però irat com està, diu:*)

Anèm! A fora! (*I al adonar-se del posat d'indiferència d'en Lluís, afegeix sotraquejant-lo:*) Ja no m'odies, are?

LLUIS. (*Romp a plorar i contesta:*) Que se m'endona de tot!

(*L'Enric el deixa amb un geste de despreci. Aleshores en Lluís, sortint del seu abatiment, es dirigeix, decidit, cap a l'escala:*) Jo la vull veure!

ENRIC. (*Corrent a ell per a oposar-s'hi.*) Mai! Era la meva dona!

RAMON. (*Contenint l'Enric amb molta energia:*) Deixa'!!.. Deixem-lo!..

(*L'Enric, dominat per en Ramón, no té esma per moure's. Després en Ramón li diu, clavant-li els ulls acusadors:*)

Enric! Per qué ha sigut tot això?

(L'Enric, imposat per la mirada acusadora d'en Ramón s arronsa d espatlles estupidement... En Lluís puja l'escala sanglotant... Tothom parla confosa i atrafegadament. Pausa .. S'ha fet llum en l'ànima d'en Ramón que clama penedit:)

Filla!... Perdona'm!

TELÓ.

Obres escèniques de POMPEU CREHUET

Que's troven de venda en la Llibreria de BONAVIA i DURAN

Carrer Boqueria, 20-BARCELONA

	Preu — <i>Pesetes</i>
Glaror de posta. <i>Quadro dramàtic. (un acte)</i>	1
La Morta. <i>Quadro dramàtic. (un acte)</i> . . .	1
Flors i violes. <i>Comedia (dos actes)</i> . . .	1'50
Fontalegría. <i>id. (dos actes)</i> . . .	1'50
La guinèu. <i>Pas de comedia (un acte)</i> . . .	1
Comedia d'amor. <i>(dos actes)</i>	1'50
L'encís dels divuit anys. <i>Comedia (un acte)</i> .	1
El mestre. <i>Comedia lirica. Tres actes. Música de l'Enric Morera</i>	2
La familia Rocamora. <i>Drama en quatre jornades</i>	2
Boca d'infern. <i>Monòleg</i>	0'50